

När psykologer är ute och cyklar

Vår nye krönikör, psykologen **Teddy Winroth** är ute och cyklar.

JAG CYKLAR RUNT i Malmö och tänker på begreppet ”att vara ute och cykla”. Det kan tolkas bokstavligt, men också i en mer förolämpande mening. En sak är säker, den här psykologen har i sina dagar varit ute och cyklat i båda meningarna. Jag finner det så komiskt att cykeln skulle vara en slags symbol för att man har fel och tänker lite galet. Cykeln är ett resultat av fullkomligt genial ingenjörskonst och vetenskap. Dessutom har cykeln kommit att påverka hela vårt land (och planet) på sätt som är svåra att föreställa sig.

Exakt när cykeln blev till råder det lite delade meningar om. En sak är säker: det fanns gott om prototypiska cyklar innan det fanns ”riktiga”, och redan nu kittlas fan-

tasin av hur framtidens cyklar kommer att fungera. De första cyklarna gick i Sverige under namnet velocipeder och presenterades 1869. I början av 1900-talet kostade en cykel cirka 150 kronor, vilket motsvarade en halv årslön för en skollärlarinna. Priserna sjönk dock stadigt och därmed ökade tillgängligheten. Det hade en väldigt intressant effekt på den svenska folkhälsan, inaveln sjönk drastiskt och genpoolen blev betydligt mer uppblandad. Det kan låta absurt, men om du låter tanken sjunka in kanske du kan relatera till din egen ungdom. Om andan föll på en sen afton kunde man cykla flera mil på Amors krokiga vägar och välja betydligt hälsosammare partner än kusinen som bodde nästgårds.

När inaveln upphörde är det rimligt att anta att intelligensen började stiga. Därmed kanske man har lyckats isolera en av de många faktorer som förklarar den så kallade

Flyneffekten. James Flynn var en forskare som grävde i arkiv i västvärlden, han lät där jämföra alla de arkiverade intelligenstagstester han fann. I början av 1900-talet började sådana administreras på bred front, inte minst i det militära. När man jämför resultaten genom generationerna ser man en kraftig och intressant ökning. Det har länge spekulerats i vilka faktorer som ligger bakom denna ökning. Ifall någon tycker att cykeleffekten är långsökt så bör man beakta att man såg liknande effekter när tågen (alltså ångloken) introducerades i Europa.

Cyklandet ledde till en viss moralpanik. Inte minst i England där cykeln var främst ett transportmedel för kvinnor. Dåtidens moralpoliser blev mycket indignerade då damer plötsligt började visa vristerna då de var ute och cyklade (i den konkreta bemärkelsen). Lösningen var att tvinga dessa damer bära höga stövlar (som ironiskt nog kallas horstövlar idag). Tyvärr var det mycket plågsamt för de stackars damerna att snöra de långa stövlarna. En skicklig skomakare valde då att tillämpa en svensk-amerikansk uppfinning av Gideon Sundbäck (patenterad 1913), blixtlåset. Ska vi vara noggranna så fanns det prototypiska blixtlås redan 1851, men Sundbäcks variant var strået vasare. Helt plötsligt hade mänskligheten begåvats med den höga horstöveln med blixtlås. Jag ser det som ett vackert utslag av människans natur.

Psykologer har tyvärr varit ute och cyklat väldigt mycket i den negativa bemärkelsen. Det var länge ett välkänt "faktum" bland psykologer att exempelvis homosexualitet var en sjukdom som uppstod när mammor var för dominerande. Som psykolog har jag gjort det till min livsuppgift att försöka förstå varför folk är ute och cyklar (främst

i den förolämpande bemärkelsen men också ibland i den mer bokstavliga). Det blev så komiskt att några psykologer började undersöka huruvida folk är ute och cyklar (förolämpande bemärkelse) om just cyklar. Psykologen Rebecca Lawson lät 2006 fråga ett stort antal cyklande och icke-cyklande västerlänningar om de ansåg sig förstå hur en cykel fungerar. Det ansåg en majoritet att de gjorde. Därefter ombads de rita en någorlunda korrekt och fungerande ritning av en cykel. Det kunde ytterst få göra. Det var ett snyggt sätt att demonstrera den så kallade "depth of knowledge illusion". Alltså det lustiga självbedrägeri vi människor gör när vi tror vi har en genuin grundförståelse för exempelvis hur en cykel fungerar, men när det väl kommer till kritan och vi måste förklara så står vi mållösa. Själv har jag inte någon nämnvärd kunskap om hur en cykel är konstruerad, men i övrigt förstår jag precis allt här i universum. 🖋️

Teddy Winroth